

APOSTOLISK BREV
UTGITT SOM «MOTU PROPRIO»

AV PAVE

FRANS

«ANTIQUUM MINISTERIUM»

HVORVED TJENESTEN SOM KATEKET
INNSTIFTES

1. Tjenesten som kateket i Kirken er meget gammel. Blant teologene er det vanlig å regne at de første eksempler på denne tjenesten forekommer allerede i Det nye testamentes skrifter. Undervisningstjenesten finner sin første spirende form i 'lærerne' som apostelen Paulus nevner når han skriver til menigheten i Korint: «I Kirken har Gud for det første satt noen til apostler, for det andre profeter, for det tredje lærere, deretter mektige gjerninger, deretter nådegaver til å helbrede, til å hjelpe, til å lede og til ulike slag tungetale. Er vel alle apostler? Er alle profeter? Er alle lærere? Gjør vel alle under? Har alle nådegaver til å helbrede? Taler alle i tunger? Kan alle tyde tungetale? Men vær ivrige etter å få de største nådegavene! Og jeg vil vise dere en enda bedre vei» (1 Kor 12,28–31).

Lukas selv åpner sitt evangelium med å fastslå: «Nå har også jeg bestemt meg for å gå nøye gjennom alt fra begynnelsen av og skrive det ned for deg i sammenheng, ærede Teofilos, så du kan vite at det er pålitelig, det du har fått opplæring i» (Luk 1,3-4). Evangelisten synes å være meget bevisst på at han med sine skrifter fremlegger en særskilt form for undervisning som gjør det mulig å gi soliditet og kraft til dem som allerede har mottatt dåpen. Apostelen Paulus tar temaet opp på nytt når han formaner galaterne: «Den som får opplæring i Ordet, skal dele alt godt med sin lærer» (Gal 6,6). Som man kan se, føyer teksten til et grunnleggende særtrekk: livsfellesskapet som kjennetegn på fruktbarheten i den sanne, mottatte katekese.

2. Fra begynnelsen av kjente de kristne menighetene til mange forskjellige former for tjenester, utøvd av menn og kvinner, som i lydighet overfor Den Hellige Ånds virke viet sine liv til å bygge opp Kirken. Gavene som Ånden aldri har opphørt med å utøse over de døde fant til tider en synlig og merkbar form som direkte tjeneste for det kristne fellesskapet gjennom mangfoldige uttrykk, i så stor grad at de var anerkjent som uunnværlig *diakonia* for fellesskapet. Apostelen Paulus tolker dette med autoritet når han vitner om det: «Det er forskjellige nådegaver, men Ånden er den samme. Det er forskjellige tjenester, men Herren er den samme. Det er forskjellige kraftige virkninger, men Gud er den samme, han som er virksom og gjør alt i alle. Hos hver enkelt gir Ånden seg til kjenne slik at det tjener til det gode. For ved én og samme Ånd blir det gitt én å tale visdom, en annen å formidle kunnskap, én får ved den ene Ånd en spesiell trosgave, en annen får nådegaver til å helbrede, og én får kraft til å gjøre under. Én får den gave å tale profetisk, en annen å bedømme ånder, én får

ulike slag av tungetale, og en annen kan tyde tungetale. Alt dette gjør den ene og samme Ånd, som deler ut sine gaver til hver enkelt slik han vil» (1 Kor 12,4–11).

Innenfor den store karismatiske tradisjonen i Det nye testamente er det derfor mulig å gjenkjenne det aktive nærvær av døpte som har utøvd tjenesten med å overføre apostlenes og evangelistenes lære i en form som var mer organisk, permanent og knyttet til livets forskjellige omstendigheter (jf. Det annet Vatikankonsils dogmatiske konstitusjon [Dei Verbum](#), 8). Kirken har villet anerkjenne denne tjenesten som et konkret uttrykk for den personlige gave som i stor grad har kommet utøvelsen av dens evangeliseringsoppdrag til gode. Et blick på livet i de første kristne fellesskap som engasjerte seg for Evangeliets utbredelse og vekst, stimulerer også i dag Kirken til å forstå hvilke nye uttrykksformer som kan få oss til å fortsette å være tro mot Herrens Ord, for at hans Evangelium skal nå ut til hver skapning.

3. Hele evangeliseringshistorien i disse to årtusener viser med godt belegg hvor effektiv kateketenes misjon har vært. Biskoper, prester og diakoner, sammen med en rekke gudviede menn og kvinner, har viet sine liv til kateketisk undervisning for at troen skulle bli en god støtte i livet for alle mennesker. Enkelte har også samlet rundt seg andre brødre og søstre, som hadde del i den samme gaven, og stiftet ordener som helt og holdent har stått til tjeneste for katekesen.

Vi må heller ikke glemme de talløse skarer av legfolk som har tatt direkte del i utbredelsen av Evangeliet ved kateketisk undervisning. Menn og kvinner oppglødd av en sterk tro, og ekte vitner om hellighet, har i enkelte tilfeller også vært kirkegrunnleggere, og til og med gitt sitt eget liv. Også i våre dager står mange kompetente og utholdende kateketer som ledere for menigheter i forskjellige regioner og utøver en uerstattelig misjon i overføringen av og fordypningen i troen. Den lange rekken av salige, hellige og martyr-kateketer som har preget Kirkens misjon fortjener å bli husket, fordi de utgjør en fruktbar kilde ikke bare for katekesen, men for hele den kristne åndelige historie.

4. Etter [Det annet økumeniske Vatikankonsil](#), har Kirken med fornyet bevissthet sett betydningen av legfolkets engasjement i evangeliseringsarbeidet. Konsilfedrene har flere ganger understreket hvor nødvendig den direkte involveringen av troende legfolk er for «plantatio Ecclesiae» og for utviklingen av det kristne fellesskapet, ved de forskjellige former gaven deres kan komme til uttrykk. «Likeledes fortjener kateketenes skare stor anerkjennelse, menn så vel som kvinner, som så fortjenstfullt arbeider i hedningmisjonen. Oppfylt av et apostolisk sinnelag yter de under stor møye sine særlige og uerstattelige bidrag til troens og Kirkens utbredelse... Kateketenes embede har i våre dager, hvor antallet av dem evangeliet skal forkynnes for, og dem som trenger til sjelesorg, er så stort, og antallet av prester som er til rådighet for dette arbeide for lite, den aller største betydning» (Det annet Vatikankonsils dekret om Kirkens misjonsvirksomhet, [Ad gentes](#), 17).

Sammen med Konsilets rikholdige lære er det også nødvendig å henvise til pavenes, bispesynodens, bispekonferansenes og de enkelte hyrders kontinuerlige interesse, som i løpet av disse årtiene har ført til en bemerkelsesverdig fornyelse av katekesen. [Den katolske](#)

[kirkes katekisme](#), den apostoliske formaningen [Catechesi Tradendae](#), *Det generelle kateketiske direktoriet*, [Generaldirektoriet for katekesen](#) og det nylig utgitte *Direktoriet for katekesen*, sammen med så mange nasjonale, regionale og diøcesane katekismer, er uttrykk for den sentrale betydningen av et katekesearbeid som setter undervisning og kontinuerlig formasjon av de troende i første rekke.

5. Uten å skulle trekke noe fra biskopens særskilte oppdrag som den første kateket i sitt bispedømme, sammen med geistligheten som har del i den samme pastoralomsorgen, eller fra det særlige ansvar foreldre har for den kristne oppdragelse av sine barn (jf. Kirkerettens kanon 774 §2; CCEO [Kirkeretten for de østlige kirkene] kanon 618), er det nødvendig å anerkjenne nærværet av de lege menn og kvinner som i kraft av sin dåp føler seg kalt til å ta del i katekesetjenesten (jf. Kirkerettens kanon 225; CCEO kanonene 401 og 406). Dette nærværet er enda mer presserende i våre dager, ut fra vår fornyede bevissthet om behovet for evangelisering i verden av i dag (jf. den apostoliske formaningen [Evangelii Gaudium](#), 163-168), og en påtrengende globalisert kultur (jf. encyklikaen [Fratelli tutti](#), 100, 138). Dette krever et ekte møte med unge generasjoner, uten å glemme kravet om kreative former for metodologi og verktøy som kan sette forkynnelsen av Evangeliet i sammenheng med omstillingen av misjonen som Kirken har tatt fatt på. Troskap til fortiden og ansvar for nåtiden er de uunnværlige betingelsene for at Kirken skal utføre sitt oppdrag i verden.

Det å vekke alle døptes personlige begeistring og blåse liv i bevisstheten om at man er kalt til å utføre sitt oppdrag i menigheten, krever at man lytter til Åndens stemme, som aldri lar sitt fruktbare nærvær utebli (jf. Kirkerettens kanon 774 §1; CCEO kanon 617). Også i dag kaller Ånden menn og kvinner til å dra ut og gå i møte alle som venter på å oppdage skjønnheten, godheten og sannheten i den kristne tro. Det er hyrdenes oppgave å støtte denne kursen og berike det kristne fellesskapets liv gjennom anerkjennelsen av legfolkets tjenester som kan bidra til forvandlingen av samfunnet ved å la «kristne verdier trenge inn i den sosiale, politiske og økonomiske verden» ([Evangelii gaudium](#), 102).

6. Legfolkets apostolat har en udiskutabel verdi for verden. Det krever at legfolket «søker Guds rike ved å ivareta de jordiske ting og innrette dem med Gud som mål» (jf. Det annet økumeniske Vatikankonsil, Den dogmatiske konstitusjon om Kirken [Lumen gentium](#), 31). Deres dagligliv er vevet sammen av familiære og sosiale relasjoner som bekrefter hvor mye de er gitt dette spesielle kall: «å gjøre Kirken nærværende og virksom nettopp på de steder og under de omstendigheter som ellers ikke ville gi den mulighet for å virke som jordens salt» ([Lumen gentium](#), 33). Vi gjør imidlertid vel i å huske at i tillegg til dette apostolatet, «kan legfolk også på forskjellig vis bli kalt til et nærmere samarbeide med hierarkiet i apostolatet, lik de menn og kvinner som hjalp apostelen Paulus i evangeliets tjeneste og strevet meget i Herren» ([Lumen gentium](#), 33).

Den særskilte funksjon kateketen utøver har imidlertid sin egenart blant de andre tjenestene som finnes i det kristne fellesskap. Kateketen er for det første kalt til å la sin kompetanse komme til uttrykk i den pastorale tjenesten med å formidle troen, som utvikler seg gjennom forskjellige etapper: fra den første forkynnelse som introduserer *kerygma*, via

undervisningen som bevisstgjør om det nye liv i Kristus og forbereder spesielt til de kristne initiasjonssakramentene, frem til den permanente formasjonen som gjør det mulig for alle døpte alltid å være «klare til forsvar når noen krever dere til regnskap for det håp dere eier» (jf. 1 Pet 3,15). Samtidig er kateketen trosvitne, lærer og mystagog, ledsager og pedagog, som underviser i Kirkens navn. En identitet som bare kan utvikles sammenhengende og ansvarlig gjennom bønn, studier og direkte deltakelse i menighetslivet (jf. Det pavelige råd for nyevangelisering, *Direktoriet for katekesen*, 113).

7. Med forutseenhet utstedte den hellige pave Paul VI det apostoliske brevet *Ministeria quaedam*, ikke bare i den hensikt å tilpasse tjenestene som lektor og akolytt til tidenes endrede omstendigheter (jf. Det apostoliske brev *Spiritus Domini*), men også for å oppfordre bispekonferansene til å fremme andre tjenester, deriblant tjenesten som kateket: «I tillegg til de vanlige tjenestene i Den katolske kirke er det intet i veien for at bispekonferansene anmoder den Hellige Stol om å instituere andre tjenester som de ut fra særlige grunner finner nødvendige eller meget nyttige i sine egne områder. Blant disse er for eksempel tjenestene som *dørvokter, eksorsist og kateket*». Den samme tydelige anmodningen dukket opp igjen i den apostoliske formaningen *Evangelii nuntiandi*, da han, i det han ba dem lære å forstå det kristne fellesskaps aktuelle behov i tro kontinuitet mot opprinnelsen, oppfordret dem til å finne nye tjenesteformer til fornyelse av det pastorale arbeidet: «Disse tjenester, tilsynelatende nye, men egentlig nær knyttet til Kirkens liv gjennom århundrene: for eksempel som kateket ... er verdifulle for nyetablering, liv og vekst innen Kirken, og for dens mulighet til å øve innflytelse på sine omgivelser og nå dem som står den fjernt.» (Den hellige Paul VI, den apostoliske formaningen *Evangelii nuntiandi*, 73).

Det kan derfor ikke nektes for at «bevisstheten om legfolks identitet og oppdrag i Kirken har økt. Vi har et tallrikt legfolk til rådighet, om enn ikke tilstrekkelig mange, med en rotfestet fellesskapsforståelse og stor troskap mot forpliktelsen til nestekjærlighet, katekese og feiring av troen» (*Evangelii gaudium*, 102). Følgelig vil det å motta en legtjeneste som kateket fremheve misjonsinnsatsen som kjennetegner den enkelte døpte. Den må uansett utøves i en tydelig leg form, uten noen antydning av klerikalisering.

8. Denne tjenesten innehar en sterk kallsverdi som krever god dømmekraft fra biskopens side, noe som går frem av insettelsesritualet. Den er virkelig en stabil tjeneste man yter lokalkirken i samsvar med de pastorale behov stedets Ordinarius avdekker, men den utføres på en leg måte, slik tjenestens natur i seg selv krever. Det er fint om det til den innstiftede tjenesten som kateket kan kalles menn og kvinner med dyp tro og menneskelig modenhet, som kan delta aktivt i det kristne fellesskapets liv, ha evnen til å være imøtekommende, sjenerøse og leve i brorskap. De bør få en grundig formasjon i bibelkunnskap, teologi, pastoralomsorg og pedagogikk, for å kunne være oppmerksomme formidlere av troens sannhet, og de bør allerede ha hatt en forutgående katekeseerfaring (jf. Det annet Vatikankonsils dekret, *Christus Dominus*, 14, Kirkerettens kanon 231 §1, CCEO kanon 409 §1). Det kreves at de må være prestenes og diakonenes trofaste medarbeidere, villige til å utøve sin tjeneste hvor det måtte være nødvendig, og oppglødd av en virkelig apostolisk entusiasme.

Derfor, etter å ha avveid alle sider av saken, i kraft av min apostoliske myndighet

innstifter jeg

legtjenesten som kateket

Kongregasjonen for Gudstjenesten og sakramentsordningen vil snarlig sørge for offentliggjørelse av Innsettelsesritualet for legkatekettjenesten.

9. Jeg innbyr derfor bispekonferansene til å få etablert en slik katekettjeneste, gjennom å opprette en formasjonsplan og normative kriterier for adgang til tjenesten, og finne de mest passende former for tjenesten disse personene vil bli kalt til å utøve i samsvar med alt som er blitt uttrykt i dette Apostoliske brev.

10. Østkirkenes synoder eller Hierarkenes forsamlinger kan bruke alt som her er fastsatt for sine respektive Kirker *sui iuris*, med grunnlag i sin egen særskilte rettsordning.

11. Biskopene må aldri glemme følgende oppfordring som Konsilfedrene minnet dem om: «De vet at de selv ikke er blitt innsatt som hyrder av Kristus for i seg selv alene å utføre hele Kirkens oppgave med hensyn til verdens frelse. Deres opphøyede embede består i å være hyrder for de troende, anerkjenne deres tjenester og nådegaver, slik at hver enkelt etter evne sammen med de andre bidrar til det felles verk» ([Lumen gentium, 30](#)). Må bedømmelsen av gavene, som Den Hellige Ånd aldri lar Kirken mangle, for dem være den nødvendige støtte for å få etablert tjenesten som kateket, til vekst for deres egne fellesskap.

Jeg befaler at alt som er bestemt ved dette apostoliske brev, gitt som «*Motu proprio*», trer i kraft fast og permanent, uansett hva som anføres imot det, selv om det måtte være verdt å nevnes særskilt, og at det kunngjøres ved offentliggjøring i *L'Osservatore Romano*, og trer i kraft samme dag, og deretter offentliggjøres i *Acta Apostolicae Sedis*.

Gitt i Roma, ved Laterankirken, den 10. mai i året 2021, det niende i mitt pontifikat, på den liturgiske minnedagen for den hellige Johannes av Ávila, prest og kirkelærer.

Frans

(Oversatt av Kateketisk senter, juni 2021)